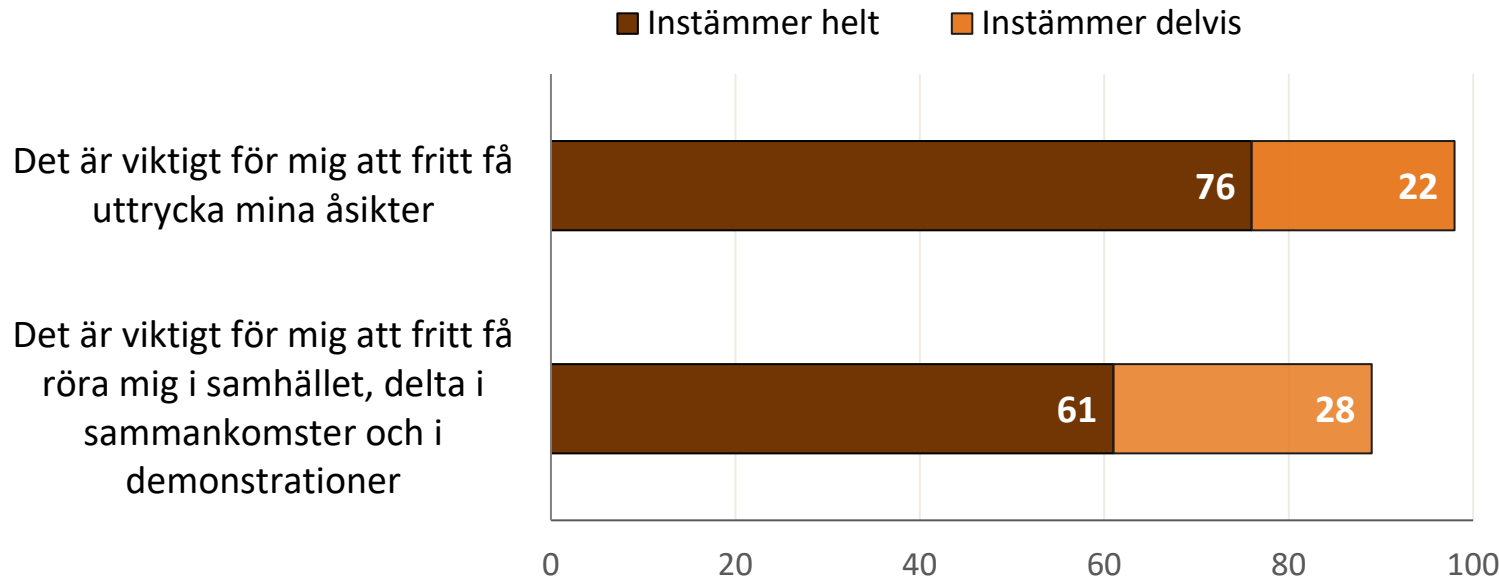

YTTRANDEFRIHETENS GRÄNSER

ULRIKA ANDERSSON, MEDIEFORSKARE OCH DOCENT

Vikten av egen frihet, 2024 (procent)

Kommentar: Svartalternativen var *Instämmer helt*, *Instämmer delvis*, *Instämmer knappast*, *Instämmer inte alls*. Frågan ingår i projektet *Det öppna samhället*, lett av Sten Widmalm och Thomas Persson, Uppsala universitet.

40 år av svenska samhällstrender

SAMHÄLLE OPINION MEDIER

- SOM-institutet genomför sedan 1986 **årliga** undersökningar av befolkningens värderingar och attityder, hälsa, medie- och fritidsvanor.

Den nationella SOM-undersökningen

- Slumpmässigt urval om ca 26 000 individer.
- 16 år och uppåt.
- Svarsfrekvensen 51 procent (2025).

Sedan 1986

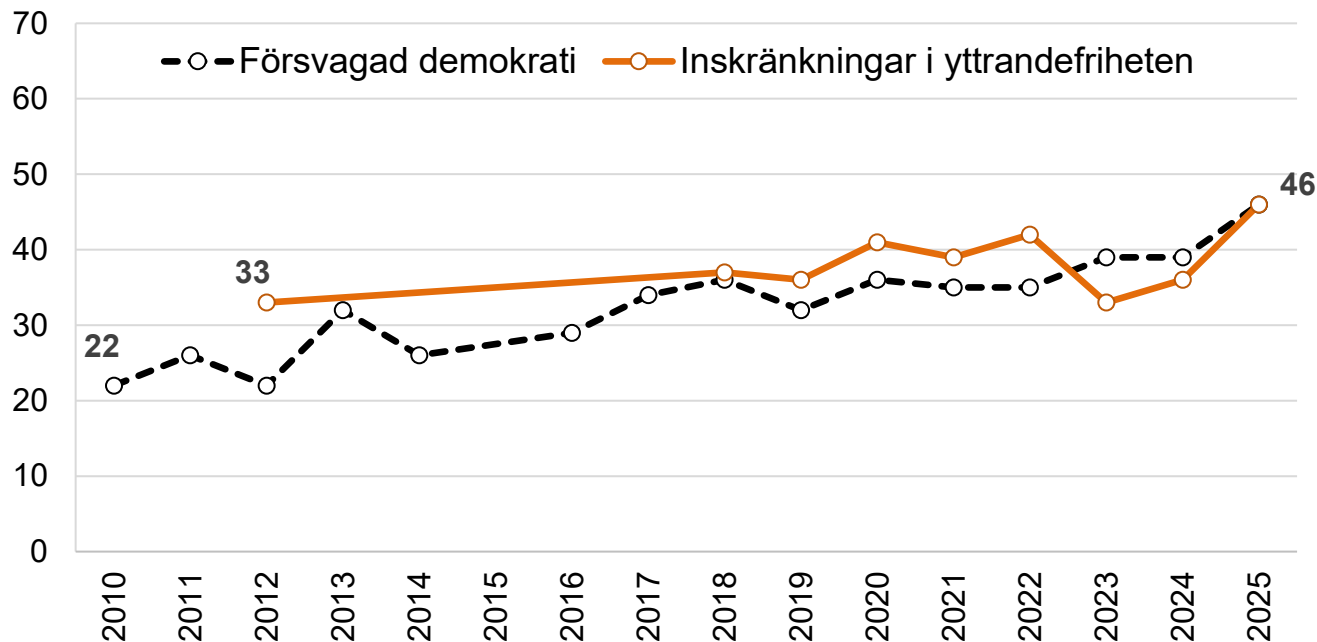
Årliga undersökningar – ger möjlighet att följa utvecklingen över tid.

*"Om du ser till läget i dag,
hur oroande upplever du
själv följande inför
framtiden?"*

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2010–2025.

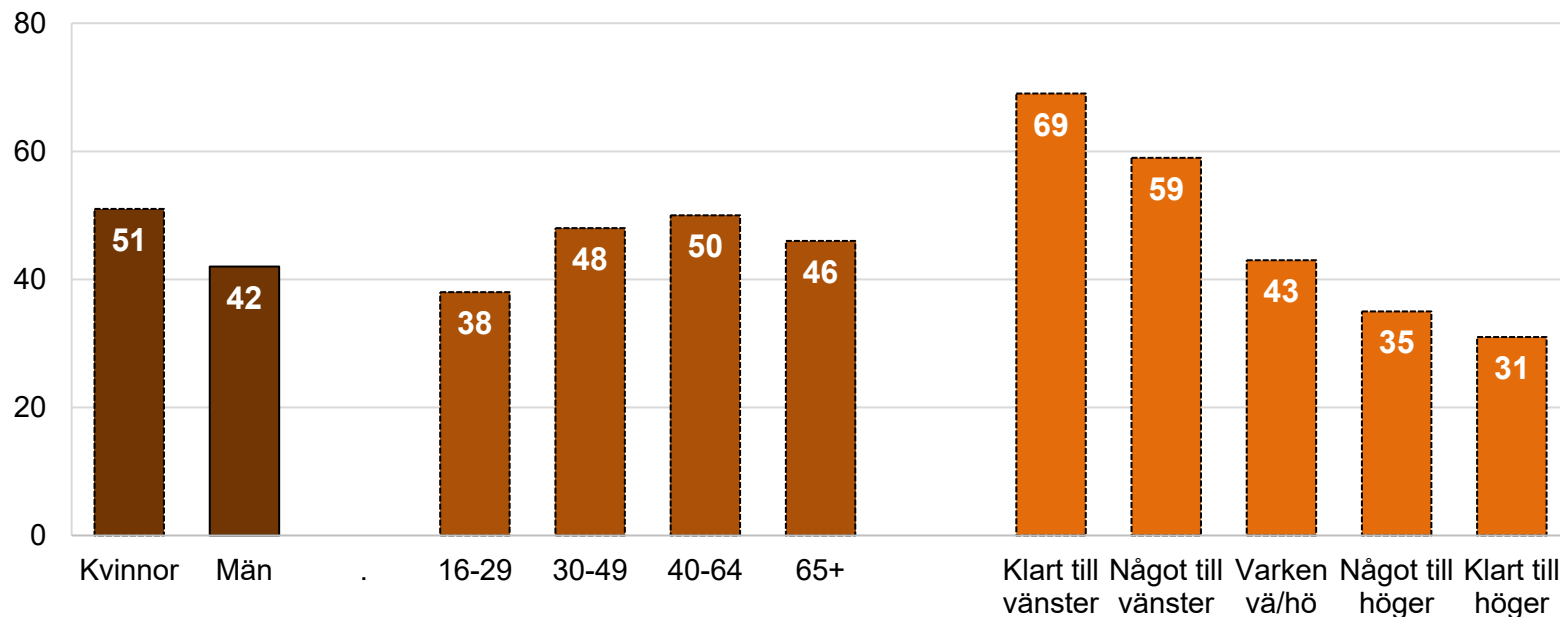
Mycket oroande inför framtiden: försvagad demokrati och inskränkt yttrandefrihet, 2010–2025 (procent)

Kommentar: Svarsalternativen var *Mycket oroande*, *Ganska oroande*, *Inte särskilt oroande*, *Inte alls oroande*.

*"Om du ser till läget i dag,
hur oroande upplever du
själv följande inför
framtiden?"*

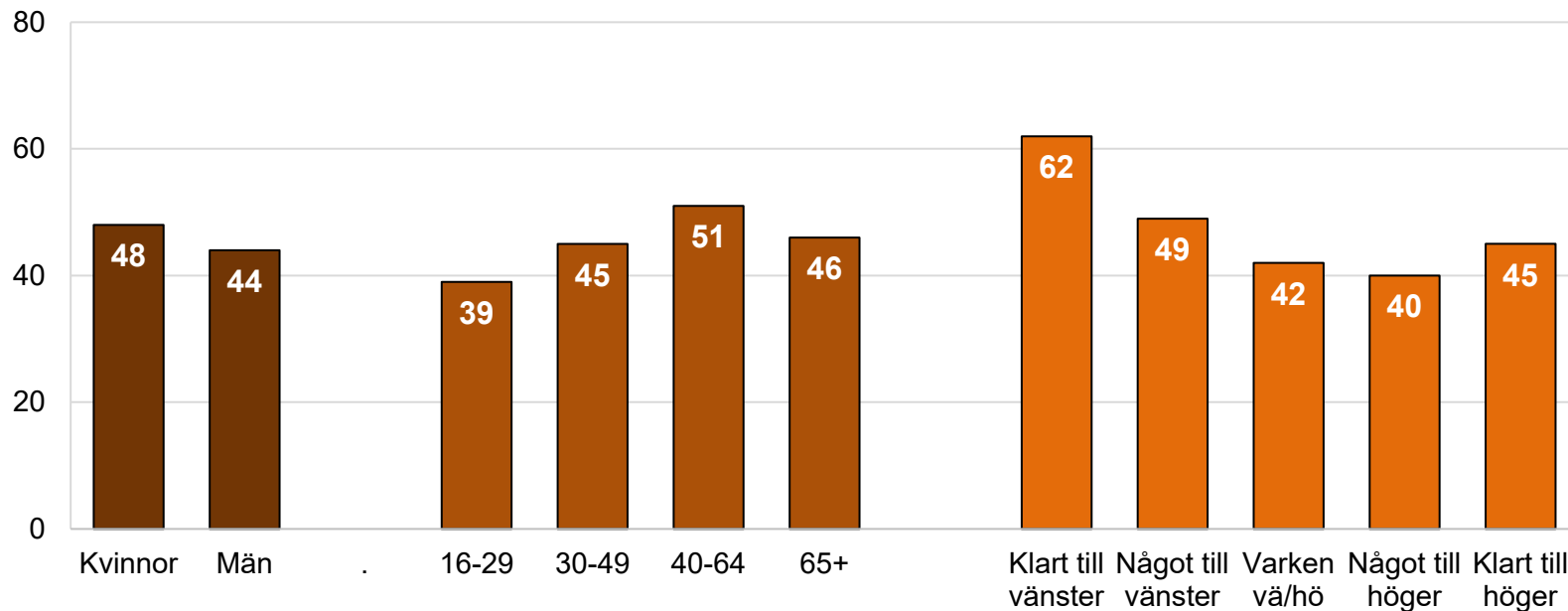
Mycket oroande inför framtiden, 2025 (procent): Försvagad demokrati

Kommentar: Svartalternativen var Mycket oroande, Ganska oroande, Inte särskilt oroande, Inte alls oroande.

*"Om du ser till läget i dag,
hur oroande upplever du
själv följande inför
framtiden?"*

Mycket oroande inför framtiden, 2025 (procent): Inskränkningar av yttrandefriheten

Kommentar: Svarsalternativen var *Mycket oroande*, *Ganska oroande*, *Inte särskilt oroande*, *Inte alls oroande*.

Fri åsiktsbildning är en grund för demokratin

**"All offentlig makt i Sverige
utgår från folket.**

Den svenska folkstyrelsen bygger på
fri åsiktsbildning och på allmän och lika
rösträtt."

Var och en är gentemot det allmänna tillförsäkrad

Regeringsformen (1974:152), 1 kap. 1 §

Yttrandefrihet

frihet att i tal, skrift, bild
eller på annat sätt meddela
uppglysningar samt uttrycka
tankar, åsikter och känslor.

Regeringsformen (1974:152), 2 kap. 1 §

Informationsfrihet

frihet att inhämta och ta emot
uppglysningar, att ta del av
andras yttranden.

Regeringsformen (1974:152), 2 kap. 1 §

Men yttrandefriheten är inte obegränsad

Yttrande- och informationsfriheten får begränsas med hänsyn till

- Rikets säkerhet
- Allmän ordning och säkerhet
- Enskildas anseende
- Privatlivets helgd
- Förebyggande och beivrande av brott

”Vid bedömandet av vilka begränsningar som får göras ska särskilt beaktas vikten av **vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet** i politiska, religiösa, fackliga, vetenskapliga och kulturella angelägenheter.”

*Regeringsformen (1974:152), 2 kap.
23 §*

När får yttrandefriheten inskränkas?

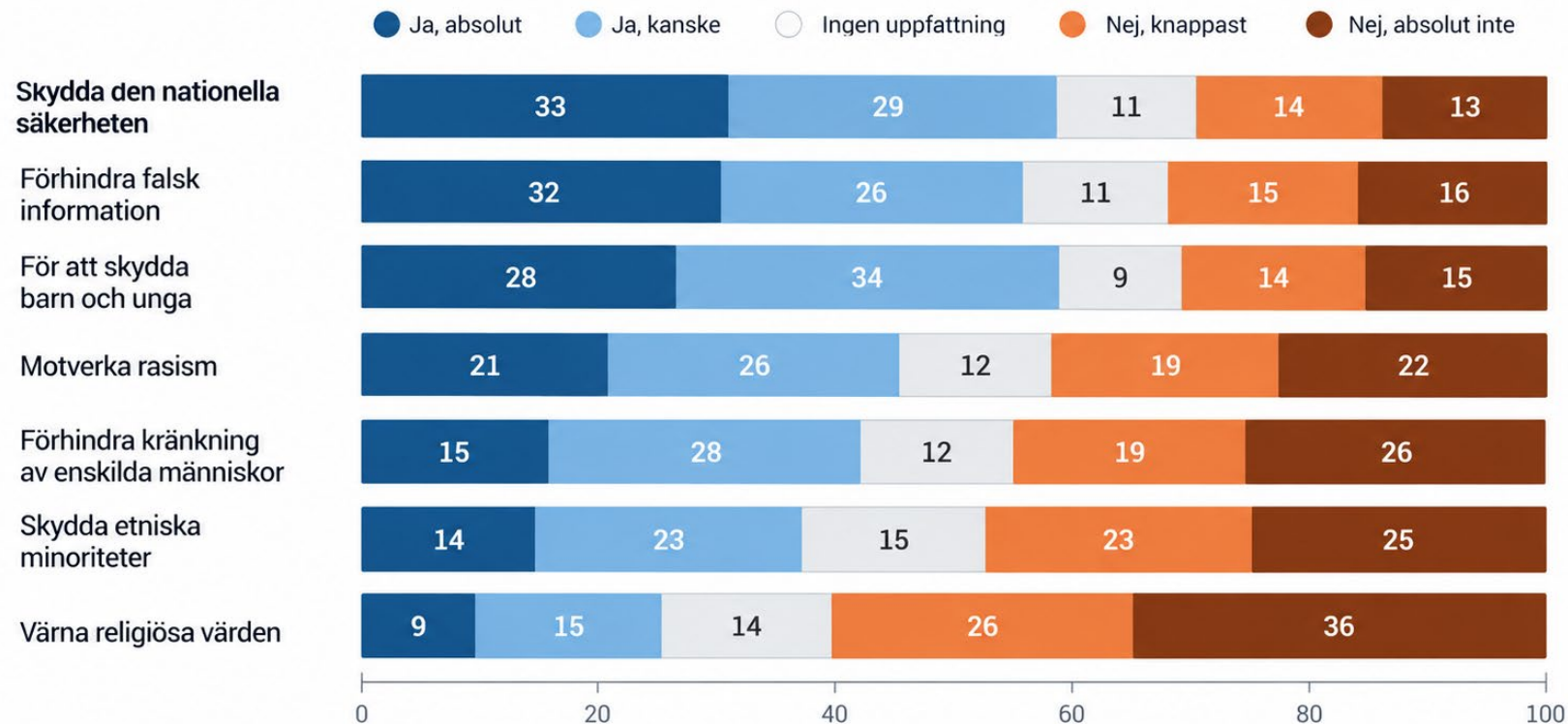
Anser du att yttrandefriheten i Sverige ska kunna inskränkas med hänsyn till något av följande skäl?

	Ja, absolut	Ja, kanske	Nej, knappast	Nej, absolut inte	Ingen uppfattning
För att förhindra kränkning av enskilda människor	☐	☐	☐	☐	☐
För att motverka rasism	☐	☐	☐	☐	☐
För att värna religiösa värden	☐	☐	☐	☐	☐
För att skydda den nationella säkerheten	☐	☐	☐	☐	☐
För att förhindra falsk information	☐	☐	☐	☐	☐
För att förhindra klimatförnekelse	☐	☐	☐	☐	☐
För att skydda etniska minoriteter	☐	☐	☐	☐	☐

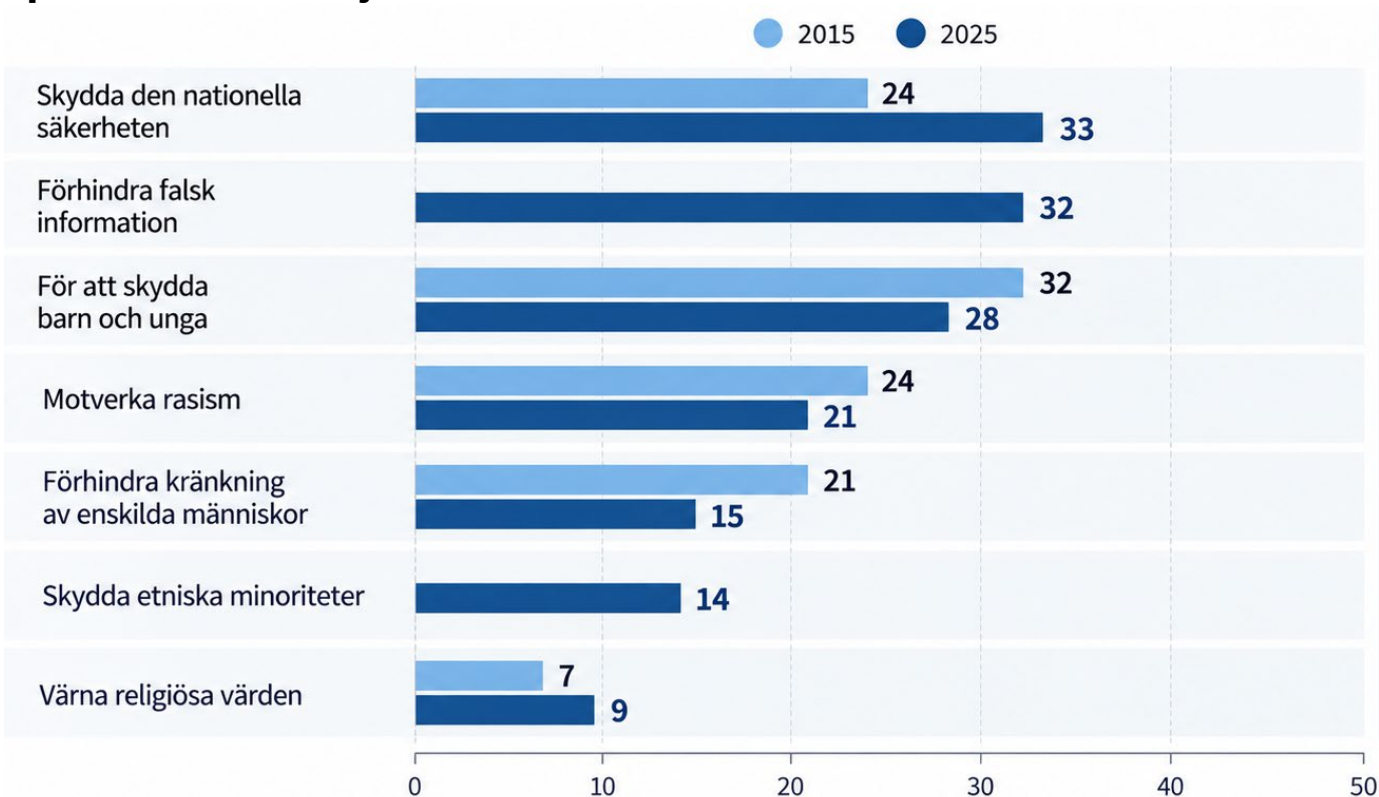

"Anser du att yttrandefriheten i Sverige ska kunna inskränkas med hänsyn till något av följande skäl?"

Acceptans för att inskränka yttrandefriheten, 2025 (procent)

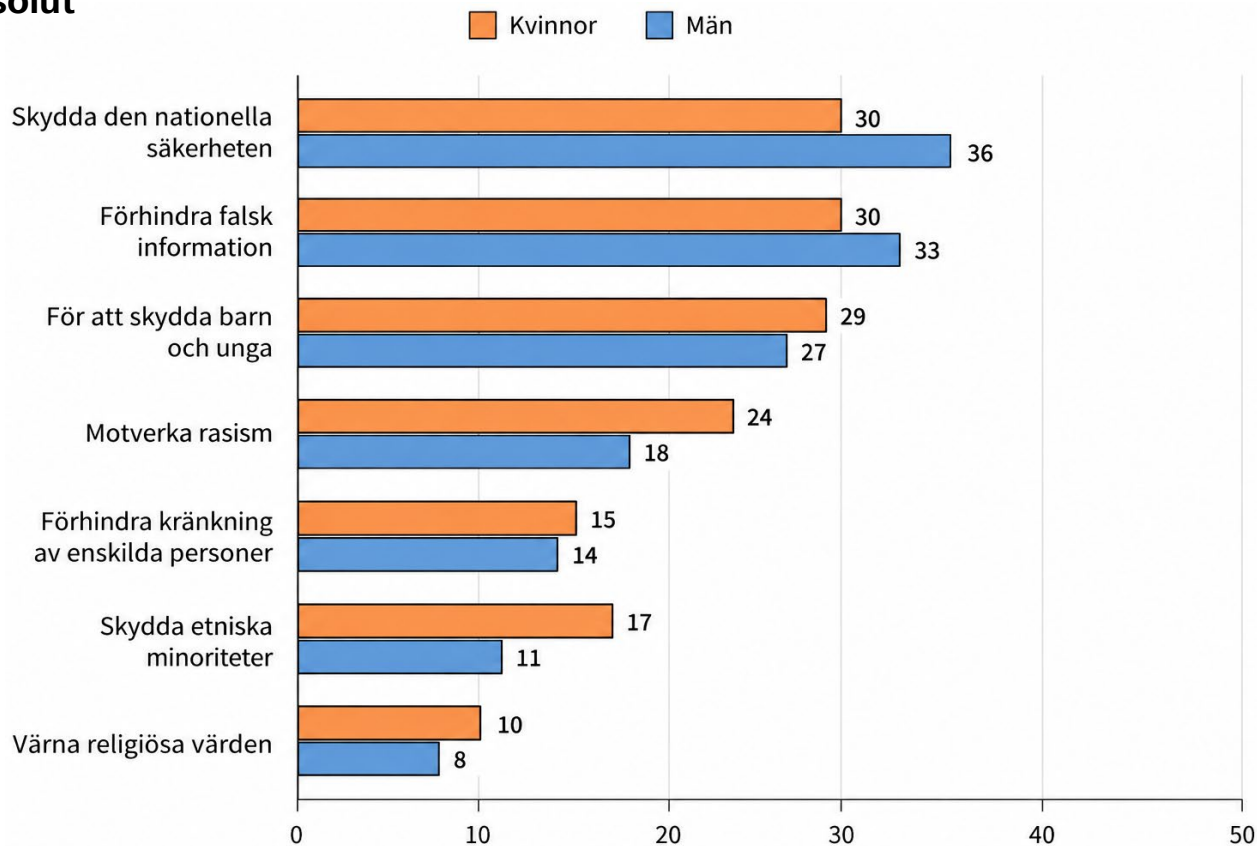
Acceptans för att inskränka yttrandefriheten, 2015 och 2025 (procent) Andel "ja, absolut"

"Anser du att yttrandefriheten i Sverige ska kunna inskränkas med hänsyn till något av följande skäl?"

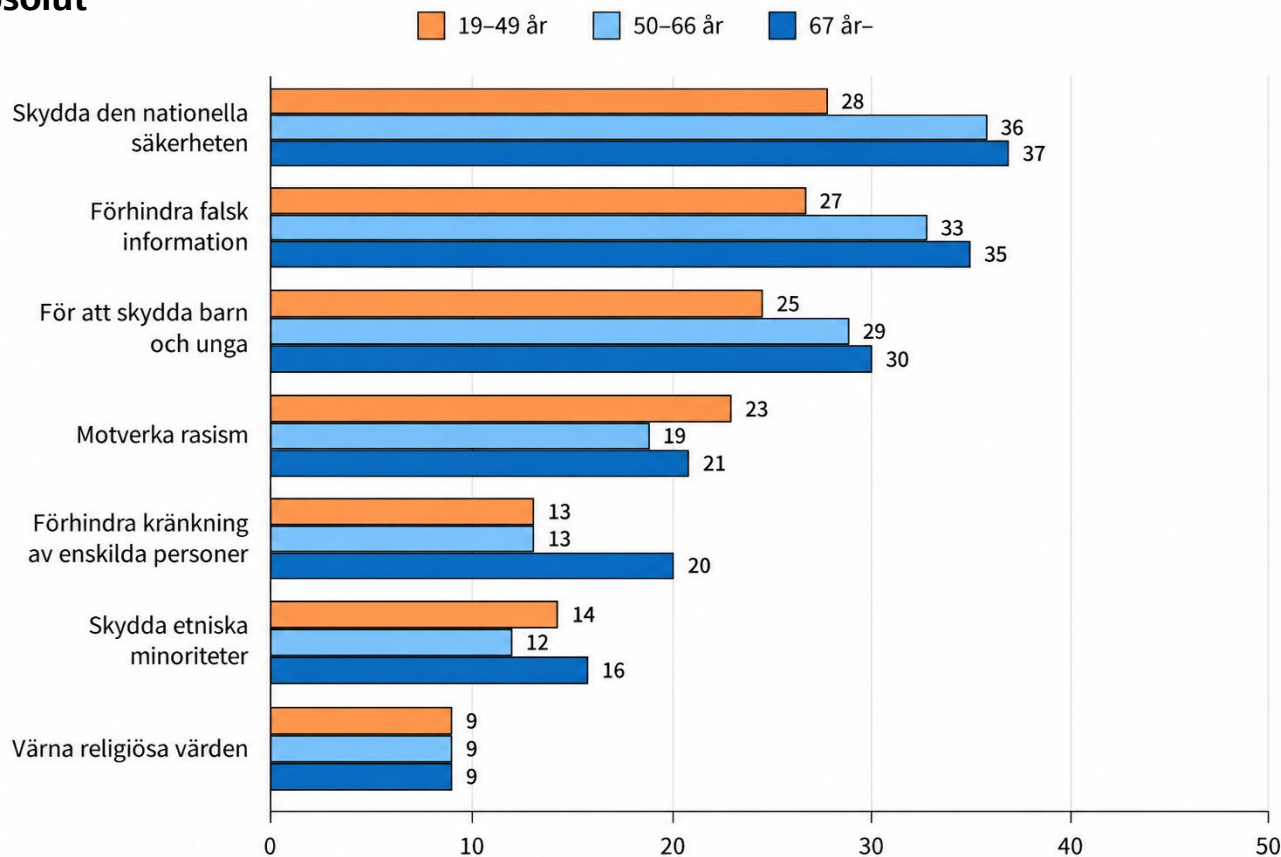
Kvinnor och mäns acceptans för att inskränka yttrandefriheten, 2025 (procent)

Andel "ja, absolut"

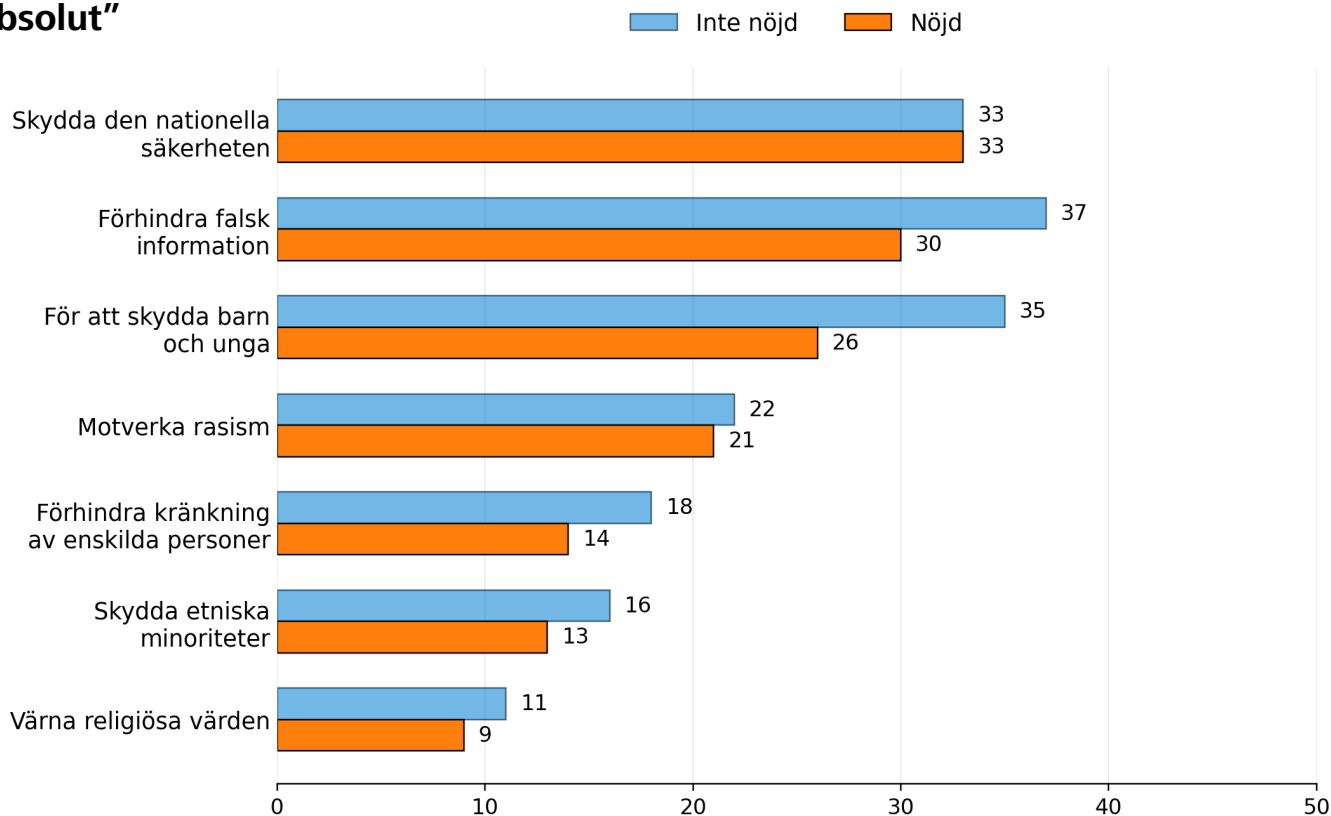
Olika åldersgruppers acceptans för att inskränka yttrandefriheten, 2025 (procent)

Andel "ja, absolut"

Acceptans för att inskränka yttrandefriheten efter nöjdhet med den svenska demokratin, 2025 (procent)

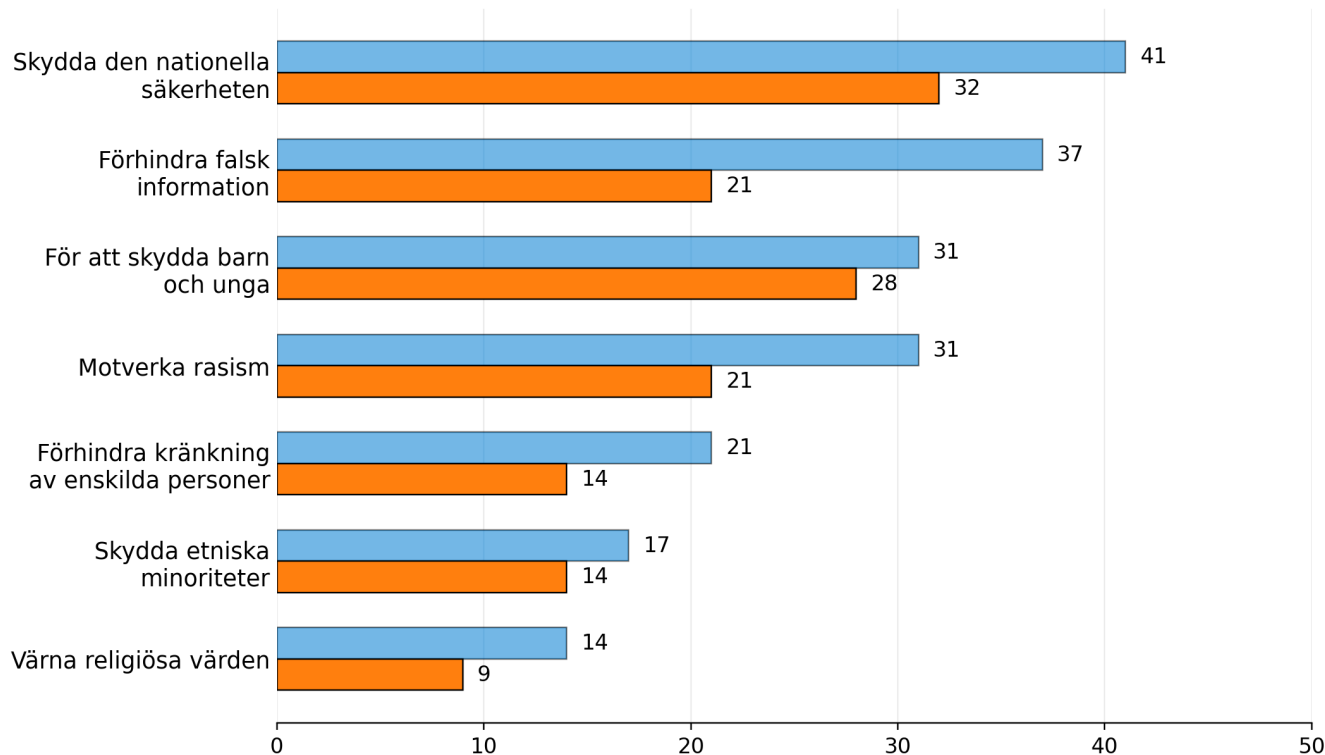
Andel "ja, absolut"

Acceptans för att inskränka yttrandefriheten efter hur Sverige har utvecklats avseende säkerhet och trygghet, 2025 (procent)

Andel "ja, absolut"

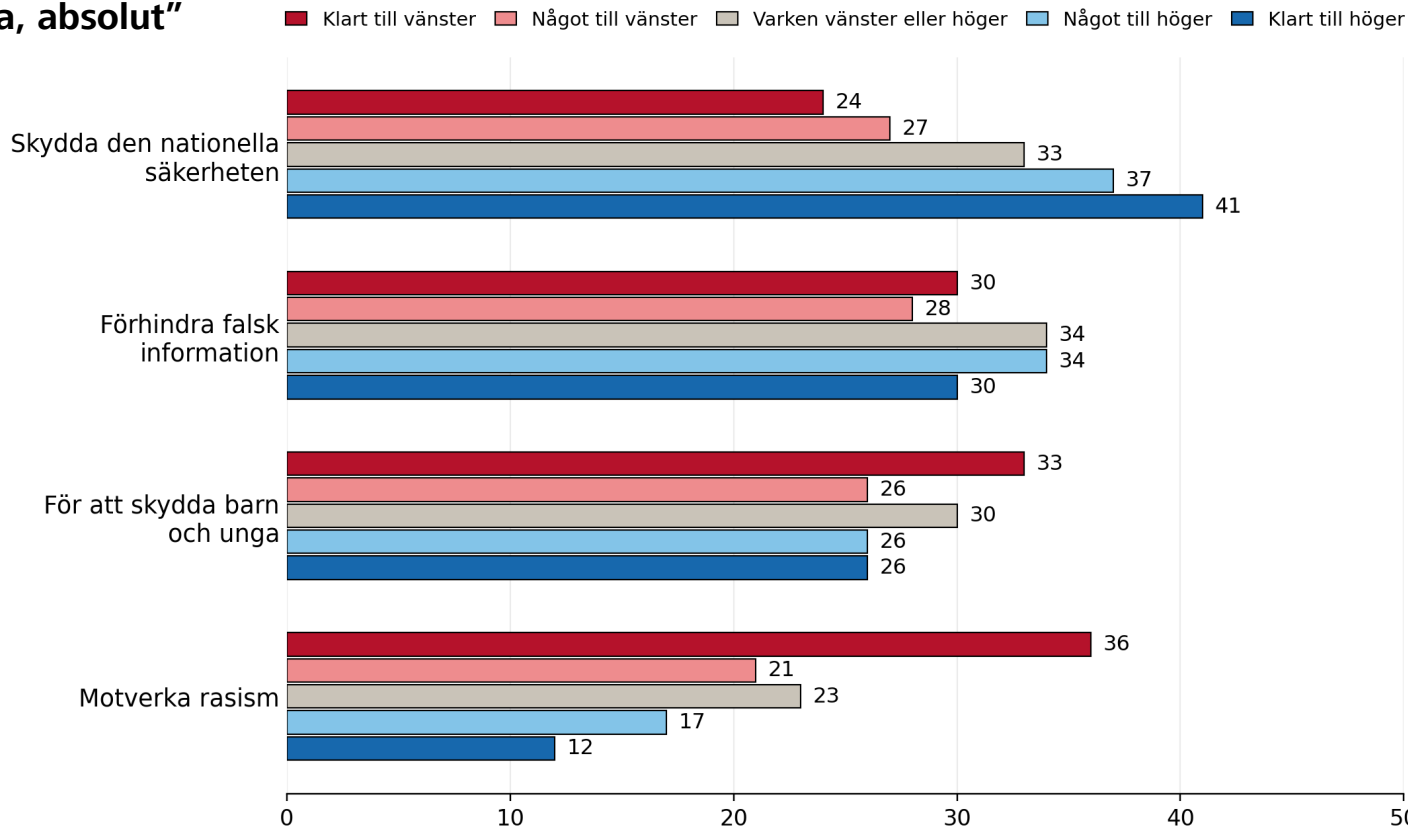
Försämrats Förbättrats/samma

Acceptans för att inskränka yttrandefriheten efter ideologisk hemvist, 2025

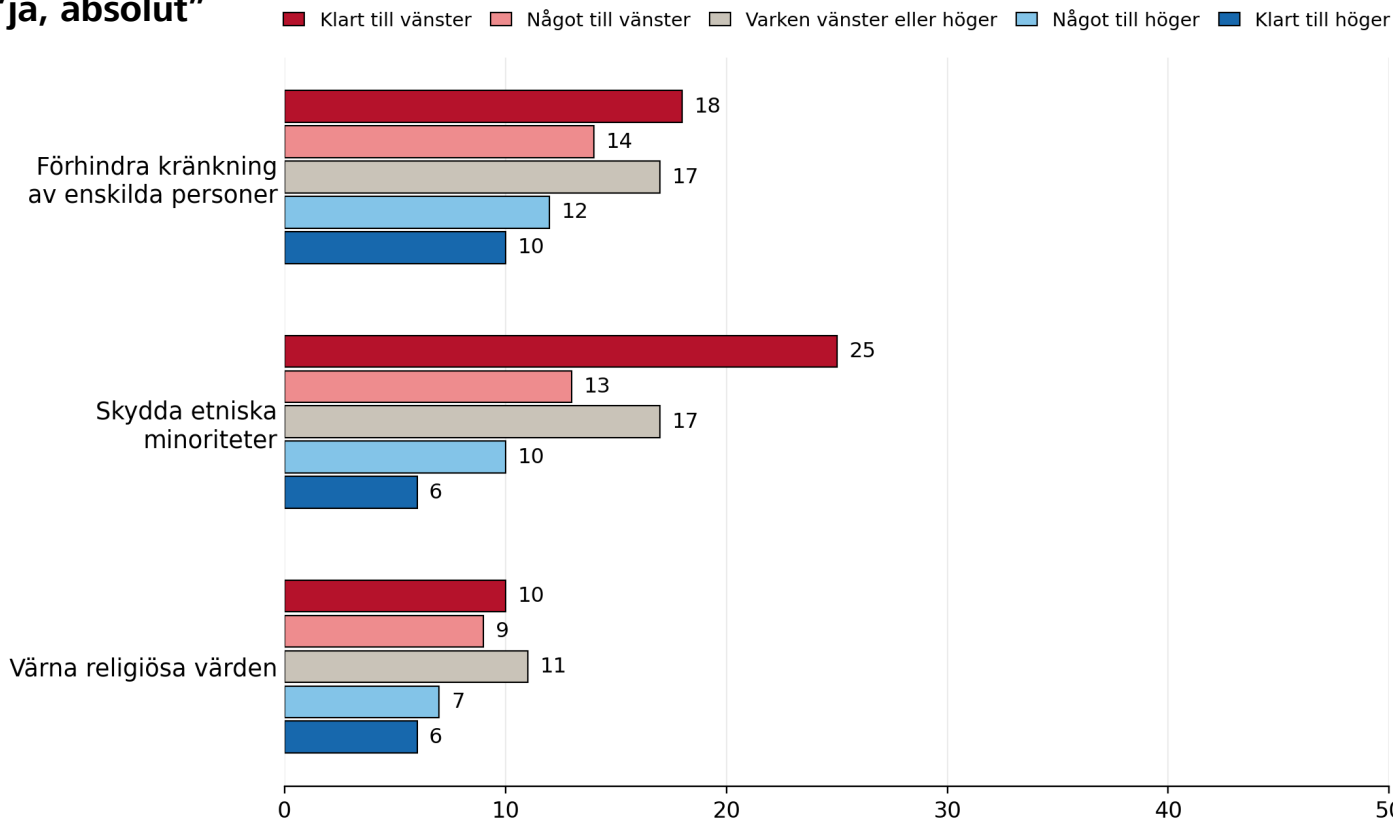
(procent)

Andel "ja, absolut"

Acceptans för att inskränka yttrandefriheten efter ideologisk hemvist, 2025 (procent)

Andel "ja, absolut"

Hur står sig yttrandefriheten i Sverige?

- **Yttrandefriheten har ett mycket starkt principiellt stöd.** Nästan alla anser att det är viktigt att själva fritt få uttrycka sina åsikter. Samtidigt har oron för framtida inskränkningar ökat.
- **Men yttrandefriheten uppfattas inte som absolut.** Många accepterar inskränkningar när andra värden står på spel. Det övergripande mönstret är att *motivet för begränsningen spelar stor roll*.
- **Det finns ingen allmän rörelse mot större acceptans för begränsningar.** Tydligt ökad acceptans när nationell säkerhet anges som skäl, i övrigt relativt stabilt. Det sker en omprioritering mellan olika skäl snarare än en generell förändring av synen på yttrandefrihetens gränser.
- **Var människor drar gränsen hänger samman med vilka de är och hur de ser på samhället.** Tydligaste skillnaderna finns mellan vänster–höger. Det handlar inte bara om *hur mycket* yttrandefrihet man vill begränsa, utan om *vilka värden man anser motiverar en begränsning*.

Tack!

Har du frågor, kontakta mig på mail

ulrika.andersson@som.gu.se

www.gu.se/som-institutet